

УДК 341

Владислав Чалчинський, аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України

Особливості правового забезпечення сталого розвитку України в перехідний період

У статті викладено результати первинного аналізу та систематизації пов'язаних між собою фрагментів нормативно-правової бази органів державної влади України у сфері реалізації цілей і завдань сталого розвитку в перехідний період. Розглянуто діючі організаційні форми міжнародного співробітництва в цій галузі.

Ключові слова: сталий розвиток України, нормативно-правова база, органи державної влади, міжнародне співробітництво.

В статті изложены результаты первичного анализа и систематизации связанных между собой фрагментов нормативно-правовой базы органов государственной власти Украины в области реализации целей и задач устойчивого развития в переходный период. Рассмотрены действующие организационные формы международного сотрудничества Украины в этой области.

Ключевые слова: устойчивое развитие Украины, нормативно-правовая база, органы государственной власти, международное сотрудничество.

The article presents the results of the primary analysis and systematization of interconnected individual fragments legal framework of state authorities of Ukraine in achieving the goals and per-cottages sustainable development in the transition period. Having reviewed the organizational forms of international cooperation of Ukraine in this area.

Key words: sustainable development, organizational, information, cooperation, United Nations, Ukraine.

Комплекс сучасних проблем у сфері розробки й актуалізації системи правового забезпечення для сталого розвитку України, охоплює весь діапазон нормативно-правових суспільних відносин сучасного перехідного періоду як на рівні міжнародного права, так і на рівні національних законодавств багатьох країн світу.

Серед міжнародних проектів, започаткованих для сталого розвитку України, виокремимо «Програму сприяння сталому розвитку в Україні», реалізація якої почалася наприкінці 1999 року за ініціативи Програми розвитку ООН та Агенції США з міжнародного розвитку.

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) є глобальною мережею ООН у галузі розвитку. В Україні головні сфери діяльності ПРООН зосереджені на демократичному врядуванні, подоланні бідності, гарантуванні безпечного середовища, енергетиці та довкіллі.

У кожній з цих тематичних сфер ПРООН забезпечує баланс між упродовженням заходів щодо розробки політико-правових документів, аналі-

тично-дорадчою діяльністю, заходами з поліпшення спроможності національних партнерів та окремими пілотними проектами.

Згідно із затвердженим ПРООН Робочим планом передбачається чотири основні напрями реалізації цієї Програми.

Перший напрям – супровід Концепції та уточнення її положень для регіонального та місцевого рівнів.

Другий напрям – розробка еколого-економічної моделі сировинної галузі України в сучасних умовах.

Третій напрям передбачає розробку економічних основ природокористування в сучасних адміністративних і ринкових умовах.

Четвертий напрям – розробка заходів із підтримки екологічного бізнесу в законодавчому, інвестиційному та інформаційному аспектах.

Після реалізації цих напрямів передбачається зміна статусу Програми з міжнародного на національний із подальшими уточненнями цілей і завдань побудови сталого розвитку в Україні.

У рішеннях Верховної Ради України неодноразово зазначалося про необхідність консолідації зусиль міжнародного співтовариства для послідовного досягнення загальнодержавних і глобальних цілей сталого розвитку та виконання його завдань за такими основними напрямами:

у законодавчій сфері:

- формування компетентними органами влади загальних принципів, стратегій і керівних положень, що дозволяють вживати конкретні заходи, спрямовані на сталий розвиток на загальнодержавному, регіональному, місцевому і глобальному рівнях;
- ефективне наближення законодавства України до законодавства ЄС та, його адаптація до законодавства країн ЄС [2];
- неухильне застосування правових заходів для виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань, запровадження відповідних контрольних і дозвільних процедур;

у міжнародній сфері:

- об'єднання зусиль європейської спільноти для забезпечення сталого розвитку на континенті, що базується на збалансованому й гармонійному співвідношенні між соціальними потребами, економічною діяльністю та до-вкіллям;
- розвиток міжнародних інтеграційних процесів – базових умов безпеки і стабільності, надійних гарантій сталого розвитку, необхідність переходу на якісно нові рівні у відносинах та поглиблення співробітництва України з країнами Європи, в тому числі в питаннях оборони;

в екологічній сфері:

- захист, поліпшення стану та забезпечення сталого, екологічно безпечного розвитку навколишнього середовища в інтересах добробуту людей;
- будівництво та реалізація ефективної моделі реформ екологічної політики;
- всебічна підтримка співробітництва з Радою Європи на всіх рівнях у галузі охорони природи, особливо дикої флори та фауни, яким загрожує зникнення;
- сприяння співробітництву в роботі над загальними екологічними проєктами;
- міжнародне співробітництво в подоланні негативних наслідків стихійних лих і катастроф техногенного характеру;
- попередження загроз планетарного масштабу;

в економічній сфері:

- системні, виважені внутрішні реформи, спрямовані на економічне зростання, розвиток сільського та лісового господарства, технічні засоби промислового виробництва та видобування мінералів, а також регіональ-не, міське планування, транспорт, інфраструктура, індустрія туризму та відпочинку;
- удосконалення форм міжнародного співробітництва України в нових умовах глобалізації економічних відносин;

у соціальній сфері:

- здійснення політичних реформ, сприяння суспільному прогресу;
- підвищення рівня життя суспільства, розвиток демократії, становлення громадянського суспільства, забезпечення гарантій верховенства права, свободи слова, захисту прав і свобод людини, зміцнення національної безпеки [2];

у галузі освіти і культури:

- консолідація європейської ідентичності, поглиблення взаєморозуміння між народами Європи;
- збереження і вивчення мов, історії та культури європейських народів;
- взаємний обмін культурними цінностями – складника загальної культурної спадщини Європи, їх збереження й забезпечення до них доступу;
- охорона та збереження культурної і природної спадщини, – археологічних, архітектурних, ландшафтних і природних комплексів, що мають історичну, мистецьку та наукову цінність [4];

у науково-технічній сфері:

- виконання державних зобов'язань по виконанню положень Угоди про наукове і технологічне співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством, сприяння спільній діяльності в галузі науково-технологічних досліджень і розробок, що становлять взаємний інтерес;

в інформаційній сфері:

- створення та розвиток глобальної інформаційної інфраструктури загальнодержавного рівня;
- сприяння поширенню інформації для кращого розуміння процесів, пов'язаних із навколишнім середовищем і сталим розвитком;
- сприяння підзвітності та прозорості процесу прийняття рішень органами влади й підсилення за ними громадського контролю;
- залучення широких верств громадськості до обговорення та прийняття рішень за комплексом соціально-екологічних проблем [1, 2].

На думку автора, послідовна систематизація й аналіз змісту чинної нормативно-правової бази органів державної влади України допоможе визначити особливості сталого розвитку України, а також програмні цілі, завдання й теоретичні моделі, які знайшли своє відображення у відповідних постановах Верховної Ради України, Указах Президента України та урядових актах, прийнятих для реалізації на загальнодержавному, регіональних та міжнародному рівнях. Станом на серпень 2010 року нормативно-правова база інтернет-порталу «Урядовий портал» налічує понад 26 800 розпоряджень, наказів, постанов.

Якщо розглядати зміст законів і актів нормативно-правової бази органів державної влади України в аспекті сталого розвитку держави, то, на думку автора, їх можна умовно розділити на три основні групи рішень, а саме:

- *локальні* – галузеві рішення, що ставлять локальні цілі й завдання в масштабах однієї або кількох сумісних галузей у контексті сталого розвитку України;
- *інфраструктурні* – рішення загальнодержавного рівня, що створюють необхідні збалансовані умови й можливості для реалізації цілей і завдань сталого розвитку;
- *системні* – рішення по цільових програмах, що визначають напрями реалізації цілей і завдань сталого розвитку на загальному або регіональному рівнях.

Характерним прикладом змісту локального галузевого рішення сталого розвитку держави є постанова Кабінету Міністрів України «Про за-

твердження Державної програми забезпечення сталого розвитку регіону видобування та первинної переробки уранової сировини на 2006–2030 роки».

З існуючого масиву нормативно-правових актів *інфраструктурних рішень* загальнодержавного рівня можна виокремити:

- закони України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»; «Про ратифікацію Угоди про відновлення Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво»; «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»; «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»; «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації»; «Про телебачення і радіомовлення»;
- постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Містобудівного кодексу України»;
- укази Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості в діяльності органів державної влади», «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»;
- постанови Кабінету Міністрів України «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади»; «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади»; «Про затвердження Порядку залучення громадян до формування та реалізації державної політики»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування системи соціальних послуг»; «Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства»; «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики»»; «Концепція Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI»»; «Про схвалення Концепції Державної цільової науково-технічної програми використання в органах державної влади програмного забезпечення з відкритим кодом»; «Концепція реалізації державної політики з нормативного забезпечення будівництва в Україні на період до 2015 року»; «Концепція Закону України «Про території перспективного розвитку»; «Концепція Державної програми забезпечення технологічної безпеки в основних галузях економіки»;

У період з 1999 по 2010 рік органами державної влади України були розроблені і прийняті до реалізації такі *системні концепції і комплексні цільові програми* сталого розвитку України:

- постанова Верховної Ради України «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів»;
- розпорядження і постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення Національної ради із сталого розвитку України»; «Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року»; «Про затвердження Програми сталого соціально-економічного, екологічного і культурного розвитку м. Севастополя на період до 2015 року».

Концептуальний і програмний рівні узагальнення, характерні для змісту перерахованих вище законів, указів, постанов і розпоряджень органів державної влади України, потребують подальшої деталізації та конкретизації. Ця сукупність рішень і буде вихідною основою для розроблення системи правового забезпечення цього процесу. Необхідне проведення широких досліджень у галузі багатокритеріальних завдань оптимізації, розробки глобальних і регіональних імітаційних моделей, що враховують взаємозалежну динамічну поведінку екологічної, економічної і соціальної системних складових, усієї сукупності об'єктивних оціночних критеріїв, їх статистичних значень, допустимих та оптимальних значень діапазону їх абсолютних величин.

Список використаних джерел

1. Про звернення Верховної Ради України до парламентів, урядів та громадськості держав Європи : постанова Верховної Ради України від 22 трав. 2003 р. № 844-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 297.

2. Про рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з Європейським Союзом : постанова Верховної Ради України від 28 листоп. 2002 р. № 299-IV.

3. Про участь України в Європейській культурній конвенції 1954 р. : постанова Верховної Ради України від 24 лют. 1994 р. № 4030-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 230.

4. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція). [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.108.2&nobreak=1>.